ĎÁBLÍK

Elektronický měsíčník pro členy a přátele Cally • Číslo 138 • Vychází 22. prosince 2014

Milí čtenáři,

tak já nevím, jestli by si ten metál či něco podobného zasloužil starosta v Žáru nebo ti chlápci ze Správy a údržby silnic Jihočeského kraje, kteří mají na starosti podhůří Novohradek. Ale na hrázi Žárského rybníka – jednoho z nejstarších v Čechách – je podél rušné silnice z Trhových Svinů do Nových Hradů stromořadí. A duby na pravé straně – té hned u vody – se rozložitě rozrostly tak, že větvemi výrazně zasahují nad vozovku. Znám to místo dlouhá léta, před čtvrtstoletím jsem tamtudy jezdil denně do práce. Nedávno jsem tam byl s rodinou na vycházce a situace je tu pořád stejná. Na místě, kde by 99 procent silničářů či starostů zavelelo k razantnímu ořezu či dokonce ke kácení a nové výsadbě, jsou přečnívající větve natřeny varovnými žlutočernými pruhy a osazeny odrazkami, a je na řidičích nákladáků, aby se s tím vyrovnali.

O jiném takovém místě nevím, ale stromů, které stále trvají i tam, kde je spousta prosperitních důvodů pro to, aby odtud zmizely, je víc; žádný z těch stromů nikdy nebude stromem roku, ovšem jsou důležité prostě proto, že jsou. Calla již delší dobu upozorňuje na význam i stromových torz, mj. jako útočišť pro bezobratlé, ale jde o víc. Jsou to přece právě stromy, které připomínají, že svět a život mají také vertikální rozměr (na to jsem si vzpomněl zrovna včera, když jsem viděl, jak jeden takový kmen kácejí na Sokolském ostrově).

Ve svátečním čase na konci roku Vám děkujeme za čtenářskou i jinou přízeň a přejeme nadějeplný nový rok – pro nás i pro stromy, které – naštěstí – jsou i tam, kde by je člověk už ani nečekal.

Tomáš Malina

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Energetická koncepce promarněných příležitostí ..... str. 1-4
Vánoce pro břehule ..... str. 8
Zpráva o životním prostředí ČR ..... str. 10-11
Výsledky letošního sčítání čápů ..... str. 12-13
Pozvánky na akce ..... str. 19-21

Energetická koncepce promarněných příležitostí

Vláda v pondělí 22. prosince projedná Aktualizaci Státní energetické koncepce (ASEK). Ta potvrzuje, že se klidně obejdeme bez uhlí za limity těžby i rozšiřování jaderných elektráren a že závislost na fosilních palivech by šlo výrazně srazit. Jeden z navržených scénářů možného vývoje české energetiky totiž počítá se zachováním hnědouhelných limitů a současným nerozšiřování jaderných elektráren. A to i přes to, že ASEK promarňuje většinu příležitostí ke snížení energetické náročnosti ekonomiky i výrobě domácí čisté energie.

Energetická efektivita

ASEK počítá s nárůstem konečné spotřeby energie o 3 až 10 % do roku 2040 (oproti aktuální hodnotě). A to navzdory trendu posledních let a potenciálu, k jakému došli renomovaní experti:

• v budovách lze snížit spotřebu minimálně o polovinu, v sektoru průmyslu minimálně o 23 %,

• o celou třetinu lze snížit spotřebu do roku 2040 podle scénáře připraveného renomovaným Wuppertalským institutem na základě analýz potenciálových studií,

• se snížením spotřeby o 12,5 % oproti dnešku počítá i schválený cíl EU pro energetickou efektivitu do roku 2030, který ekologické organizace označují za málo ambiciózní.

Koncepce připravená Ministrem průmyslu a obchodu tyto výpočty ignoruje – pokles pod dnešní úroveň spotřeby nepředpokládá žádný ze scénářů ASEKu.

Hnědouhelné limity

Očekávání, že energetická koncepce výslovně rozhodne o budoucnosti limitů těžby hnědého uhlí v Podkrušnohoří a tím i k možnostem rozvoje regionu a budoucnosti ohrožených obcí, zůstává nenaplněno – ministerstvo průmyslu a obchodu na poslední chvíli z koncepce a jejích příloh všechny zmínky o limitech vyškrtalo.

Z koncepce nicméně jasně vyplývá, že česká energetika se bez uhlí nalézajícího se pod ohroženými obcemi v severních Čechách bez komplikací obejde: do navrženého rozsahu využití hnědého uhlí v následujících letech se vejde jak zachování, tak prolomení limitů, přičemž z hlediska energetické bezpečnosti jsou podle návrhu koncepce obě varianty přijatelné. Nejde o zásadní překvapení: uhlí ze sporného velkolomu ČSA, který ohrožuje Horní Jiřetín, Černice a Unipetrol Litvínov, se v současnosti podílí na energetickém mixu České republiky pouhými třemi procenty.

To v minulých dnech výslovně potvrdil i náměstek ministra Pavel Šolc, který byl za přípravu koncepce odpovědný. I zastánci prolomení limitů v poslední době významem uhlí pro českou energetiku argumentují méně a soustředí se spíše na vlivy na zaměstnanost.

Závislost na dovozech a na fosilních palivech

Plány ministerstva průmyslu ukazují, že začít výrazně snižovat závislost na fosilních palivech je naprosto možné a přínosné. Ale neochota využít většiny příležitostí vede k tomu, že tempo kýženého omezování spotřeby uhlí, ropy a plynu ve scénářích postupně upadá.

• dovozní závislost naroste podle predikcí ASEKu z dnešních 50 % na 71 %,

• přitom už dnes odchází z Česka každý den za dovoz ropy a plynu víc než půl miliardy korun - víc než dvě třetiny částky inkasuje Rusko,

• srovnání s výpočty nezávislých expertů z renomovaného Wuppertalského institutu ukazují, že dovoz ropy by mohl být každoročně nižší o pět milionů barelů a dovoz plynu o pět miliard kubických metrů.

Navíc, ve výsledku návrh ASEKu neodpovídá strategickým cílům Evropské unie pro snížení emisí skleníkových plynů ani aktuální národní klimatické politice. To bude muset spravit zákon o snižování závislosti na fosilních palivech, který by – tak jako podobná legislativa třeba v Británii – příznivé tempo snižování závislosti garantoval. Jeho předložení vláda slíbila už ve svém programovém prohlášení.

Jaderná energetika

Navržený koridor pro podíl jádra na výrobě energie umožňuje udržet výkon jaderných elektráren na stávající úrovni a dál jej nezvyšovat. Podrobněji tuto variantu rozpracovává í tzv. dekarbonizační scénář, který současně počítá se zachováním hnědouhelných limitů.

Jádro se přesto podle autorů ASEK má stát pilířem výroby elektřiny a pokrývat 50-60 % její spotřeby. Máme tak předstihnout i Francii, která se rozhodla do roku 2025 snížit podíl jaderné energetiky pod 50 %. Do roku 2040 mají vzniknout dva nové bloky o celkovém výkonu 2500 MW, další být ve stavbě a má být připravena lokalita pro novou jadernou elektrárnu. Takový vývoj by znamenal, že:

• elektřina z nových reaktorů bude minimálně dvakrát až třikrát dražší, než aby byla konkurenceschopná a bude vyžadovat veřejnou podporu. Podle zvoleného modelu tohoto „jaderného tunelu“ ji buď zaplatí spotřebitelé elektřiny (každý ročně navíc několik tisíc korun). Anebo mnohamiliardové dorovnání dopadne na konto daňových poplatníků. Například nová dva reaktory v maďarském Paksu mají stát přes 360 miliard korun,

• s výrobou jaderného paliva se v Česku samozřejmě nepočítá a jeho dovoz výrazně navýší naši energetickou závislost,

• vysoký podíl velkých centralizovaných a obtížně regulovatelných zdrojů by po dlouhé desítky let negativně ovlivňoval podobu energetiky, zejména vytěsňoval menší pružně vyrábějící zdroje a posiloval moc dominantních energetických firem.

Zároveň ale navržené koridor ukazuje, že česká energetika může fungovat i bez nových jaderných bloků.

Navržený koridor pro podíl jádra na výrobě energie umožňuje udržet výkon jaderných elektráren na stávající úrovni a dál jej nezvyšovat. Podrobněji tuto variantu rozpracovává í tzv. dekarbonizační scénář, který současně počítá se zachováním hnědouhelných limitů.

Obnovitelné zdroje

Koncepce navrhuje využít zhruba jen polovinu dostupného potenciálu obnovitelných zdrojů. Ignoruje tak závěry Nezávislé (takzvané Pačesovy) energetické komise i studie připravené odborníky.

Větrná elektřina by mohla v roce 2050 dodávat až 18 TWh elektřiny a fotovoltaické panely umístěné na střechách a fasádách budov či na brownfieldech a jinak nevyužitelných plochách u dopravních tras,

dokáží vyrobit více než 12 TWh ročně. Tedy dohromady dvakrát více, než kolik činí roční spotřeba všech domácností v ČR.

Elektřina z větrných elektráren je už levnější než ta z nových uhelných či jaderných elektráren. Větrná a solární energetika by v roce 2030 mohla dávat práci víc než 100 tisícům lidí.

Nevyhovující podoba energetické koncepce je také důsledkem přípravy, ze které byly cíleně vyloučeny ty segmenty energetického průmyslu, které se věnují energetické efektivitě a obnovitelným zdrojům energie. Ministerstvo průmyslu ignorovalo i dva a půl tisíce připomínek veřejnosti, které sebraly ekologické organizace a samozřejmě i připomínky zaslané ekologickými sdruženími. Ministerstvo průmyslu ignorovalo řadu požadavků ministerstva životního prostředí, které měly být hodnoceny v rámci vlivů na životní prostředí. Stejně tak více než dva a půl tisíce připomínek zaslaných veřejností

Podrobnější připomínky ekologických organizací k návrhu ASEK najdete zde: http://www.temelin.cz/images/PDF/vyhrady_asek.pdf.

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, řekl: *„Dánsko má čtyři scénáře přechodu energetiky na úplné zásobování obnovitelnými zdroji do roku 2035. Německo má plán omezení emisí oxidu uhličitého o 80 % do roku 2050, řada dalších zemí od Skotska přes Belgii po Portugalsko má ambiciózní plány rozvoje obnovitelné energetiky. Česká republika má vlivné uhlobarony.“*

Edvard Sequens z Cally řekl: *„Je jisté, že energetická koncepce v této podobě nepřežije moc dlouhou dobu, konečně i ČEZ již ohlašuje preferenci decentralizovaných zdrojů a poskytování energetických služeb. Svět energetiky se mění rychleji, než co si dokázali představit autoři koncepce utápějící se v minulém století.“*

Jan Rovenský, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR, řekl: *„Ministr průmyslu se zjevně rozhodl tématu limitů širokým obloukem vyhnout. Podle návrhu koncepce se nicméně uhlí pod ohroženými obcemi vytěžit nemusí. Za současné situace to považujeme za kontumační vítězství obcí nad uhlobarony. Vzhledem k tomu, jak silně na rozšiřování povrchových dolů v posledním roce tlačili majitelé těžebních společností, to asi lépe dopadnout nemohlo. Předpokládáme nicméně, že příští rok to uhlobaroni zkusí znova – je to nekonečný příběh.“*

Tisková zpráva Cally, Hnutí DUHA, Greenpeace ČR a Jihočeských matek

Odblokuje vláda cestu k novému uranovému dolu?

Ministři na svém pondělním předvánočním jednání rozhodnou o plánu ministra Mládka na zahájení schvalovacího procesu, který umožní stavbu nového uranového dolu na ložiscích Brzkov a Horní Věžnice mezi Polnou a Přibyslaví na Českomoravské vrchovině. V případě odsouhlasení kontroverzního návrhu provede státní podnik DIAMO v oblasti další geologické průzkumy, rozšíří ochranu ložisek na úkor obci a pokusí se získat územní rozhodnutí na stavbu. Vše podstatné tak má být připraveno a do

konce roku 2017 dostane vláda k rozhodnutí, kde vzít více než 2 miliardy korun na nezbytné investice. Důl by se poté měl začít budovat v roce 2019 a uran se má těžit od roku 2022.

Rozhodnutí má padnout na základě chybných argumentů:

- Pomoc v nezaměstnanosti: DIAMO v podkladové studii pro vládu tvrdí, že nezaměstnanost v zájmových okresech Jihlava, Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou je 10-11 %. Skutečnost je dlouhodobě výrazně nižší, konkrétně 5,8-6,8 %. Dokonce méně, než je průměrná nezaměstnanost v České republice. V samotném Brzkově je pouhých 2,8 % nezaměstnaných, ve Věžnici 2,7 %! Za dvacet let po případném dotěžení uranu tu ale rázem bude sociální problém s několika sty nezaměstnanými horníky.

- Získání strategicky důležité suroviny, příspěvek k energetické soběstačnosti: v nejlepších letech těžby (265 tun uranu) by ta v Brzkově nepokryla ani polovinu potřeby našich jaderných elektráren. Celkové množství vytěžitelného uranu v Brzkově poslouží na pouhých 7 let provozu reaktorů v Dukovanech a v Temelíně. Těžit tu máme jen 4 promile uranu, který se získává ve světě. Na obohacení a výrobě jaderného paliva jsme i tak zcela závislí na zahraničních dodavatelích.

- Cena získaného uranu bude „v rozsahu světových cen“: cena uranu získaného těžbou v Brzkově má být 2,5 x vyšší (90 USD/libru při reálně uvažovaném množství dostupné uranové rudy), než se pohybuje na světových trzích. Prognózy pokrytí potřeb jaderného průmyslu ve světě ukazují, že i v horizontu, kdy má být těžen uran v Brzkově, bude přebytek uranu nad poptávkou. Navíc mezi náklady, podle kterých byla spočítána budoucí cena, zjevně chybí rekonstrukce odkališť v Dolní Rožínce a související náhrada škody provozovateli tam umístěné fotovoltaické elektrárny.

Návrh na přípravu těžby se rozhodně nelíbí obyvatelům dotčeným obcím – starostové nejbližších sídel - Přibyslavi, Polné, Brzkova a Věžnice vydali své prohlášení „Odmítáme těžbu uranu u Brzkova“. Rovněž 1 700 občanů podepsalo petici „NE TĚŽBA URANU NA VYSOČINĚ“, kterou obdržel premiér Bohuslav Sobotka. Problémem jsou budoucí citelné dopady do života v obcích okolo nového uranového dolu, které již zkušenosti s těžbou mají. Záměr přináší rizika v oblasti ztráty a znečištění podzemních vod, prašnosti, hluku, radonu, poškození krajinného rázu či podstatného navýšení těžké nákladní dopravy.

Edvard Sequens z Cally řekl: *„Náklady, které by DIAMO díky rozhodnutí vlády utratilo namísto na sanaci následků po těžbě uranu na její přípravu, zaplatí na konci státní rozpočet. O to větší totiž bude účet, se kterým v budoucnu přijde DIAMO za ministrem financí kvůli zahlazení škod po těžbě a zpracování uranu v Dolní Rožínce, protože nemuselo vytvářet potřebné fondy.“*

Marie Vencová za spolek Naše Budoucnost bez uranu řekla: *„Do dnešního dne nám nikdo nepředložil přesvědčivý argument pro otevření dolu. Stále nám vychází, že těžba zatíží životní prostředí, bude neekonomická, problém s nezaměstnaností se pouze odsune a Česká republika energeticky soběstačná nebude. Obyvatelé v okolí dolu budou zatíženi uranovým prachem a radonem. V případě, že by nám byly nabídnuty kompenzace, což se nestalo, ptám se: existuje nějaká kompenzace i v případě zdraví? Proč se tedy máme stát obětí?“*

Tisková zpráva Naše budoucnost bez uranu, z.s. a Calla

Listopadové besedy k těžbě u Brzkova

Spolek Naše budoucnost bez uranu (NBBU) uspořádal dvě besedy v Polné 13. listopadu a v Přibyslavi 14. listopadu, na kterých přednášeli ředitel odboru surovinové a energetické bezpečnosti Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) Pavel Kavina, Edvard Sequens z Cally (Těžba uranu u Brzkova?) a Miroslav Šuta z Centra pro životní prostředí a zdraví (Uran a jeho zpracování z pohledu zdravotních rizik). Spolek zval původně mezi přednášející i ředitele odštěpného závodu GEAM státního podniku DIAMO v Dolní Rožínce, Pavla Koscielniaka, ten však pozvání odmítl a zúčastnil se besedy v Polné jen jako divák společně

se svým náměstkem Josefem Lazárkem a zástupcem vedoucího závodu pro likvidační práce a technologie, Františkem Tomanem (dotazy z publika se však panu Koscielniakovi a Lazárkovi nevyhnuly).

Pan Kavina se věnoval v prvních třech čtvrtinách své prezentace vývoji světového trhu se strategickými surovinami v posledních desetiletích a ložisku Brzkov-Horní Věžnice jen asi v poslední čtvrtině, přičemž se ale nedotkl konkrétních aspektů, které místní nejvíce zajímají a tedy: dopadů na životní prostředí, sociálních a ekonomických a co bude po ukončení těžby po dvaceti letech, až uran dojde (na ložisku je podle dle posledních odhadů 2 940 tun až 4 440 tun uranové rudy, která se má těžit po 200 tunách ročně). Pro otevření uranového dolu v Brzkově argumentoval také tím, že je potřeba zachovat unikátní české know-how pro těžbu uranu, aby ho bylo možné v budoucnu využít pro dnešním způsobem netěžitelné zásoby uranu v okolí Stráže pod Ralskem, pro něž bude jaderný průmysl snad schopný nalézt jinou vhodnou technologii během následujících 20 let (čímž zároveň svůj původní argument cimrmanovsky vyvrátil).

Shodou okolností se ale besedy konaly asi týden poté, co ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek předložil ministrům „Zprávu k návrhu dalšího postupu těžby uranu na ložisku Rožná v lokalitě Dolní Rožínka a předpokladech další možné těžby uranu v ČR“. A jelikož jsme měli tento materiál k dispozici, publikum se dozvědělo o tom, že v návrhu jsou body týkající se rozšíření chráněného ložiskové území do srpna 2015, stanovení průzkumného území do října 2015, posouzení vlivů na životní prostředí (EIA) do října 2016, schválení územního rozhodnutí do září 2017, rozhodnutí vlády o způsobu financování výstavby dolu (a rekonstrukce chemické úpravny a odkaliště v Rožné) do ledna 2018, stavební povolení k výstavbě dolu do prosince 2018, výstavba dolu od poloviny roku 2019 a konečně - těžba uranu od roku 2022. Ta ovšem bude ekonomická jen tehdy, když cena uranu vyroste z dnešních cca 2 100 Kč/kg uranu na nejméně 3 160 (při nálezu dalších zásob), ale realističtěji na 4 740 Kč. Pro takový růst ale na trhu není důvod.

Třetí řečník, MUDr. Miroslav Šuta, přednesl prezentaci, která se především soustředila na nemoci z povolání horníků v uranových dolech (zdrojem mu byly statistiky Státního zdravotního ústavu a jaderného průmyslu). Na dotazy, jak těžba uranu ovlivňuje zdraví lidí žijící v okolí dolu, nemohl odpovědět, neboť žádný monitoring komunit v blízkosti těžby uranu ve smyslu epidemiologických studií neexistuje. Existují pouze studie z emisí dopravy a monitoring limitů pro znečištění jemným prachem, který zvyšuje riziko kardiovaskulárních chorob. A limity v Polné a v Přibyslavi pro znečištění jemným prachem už nyní nesplňují doporučení Světové zdravotnické organizace, co teprve po navýšení dopravy o tisíce těžkých vozidel pendlujících mezi dolem Brzkov a přibyslavským železničním nádražím, a samozřejmě emisemi radonu s poločasem rozpadu 3,8 dne, rozkládajícím se v plicích na polonium, olovo a bismut.

Vláda dosud neučinila žádné zásadní kroky, které by vedly k efektivnímu dialogu mezi ní a samosprávami obcí Brzkov, Věžnice, Polná a města Přibyslav. Spolek NBBU zaslal premiérovi Bohuslavovi Sobotkovi petiční arch „NE těžba uranu na Vysočině“ s 1 700 podpisy obyvatel Brzkova a okolí, kteří s otevřením uranového dolu v Brzkově nesouhlasí, a Memorandum starostů všech čtyř obcí a spolků a také vyslal nesouhlasné signály s možnou těžbou prostřednictvím zářijového „Pochodu proti uranu“ v Brzkově a spolupořádáním výstavy fotografií „Tváře uranu“ v Polné. Na zaslání petice se spolku dostalo velmi stručné odpovědi, že premiér se záležitostí hodlá zabývat.

Určitou nadějí pro místní je, že část zastupitelů Kraje Vysočina (konkrétně klub ODS a KDU-ČSL, jehož zástupci Ota Benc a bývalý hejtman kraje senátor Miloš Vystrčil se také zúčastnili besed) v posledních třech měsících vede dialog se spolkem NBBU, z.s. i se samosprávami. Na zasedání zastupitelstva 18. listopadu docílili úkolu hejtmanovi Běhounkovi, aby požádal MPO o studii proveditelnosti týkající se těžby uranového ložiska v lokalitě Brzkov a zajistil zpracování analýzy této studie v případě jejího obdržení. Taktéž zastupitelstvo doporučilo zajistit průběžný partnerský dialog zástupců Kraje Vysočina s dotčenými obcemi (Brzkov, Polná, Přibyslav, Věžnice).

Foto z besed.

Olga Kališová

Čertovská nabídka

Ministerstvo životního prostředí na všech sedmi místech v Čechách a na Moravě, které si stát vybral pro hledání konečného úložiště vysokoradioaktivních odpadů, povolilo průzkumná území. To znamená, že by na nich mohlo probíhat další hledání. Stalo se tak po deseti letech pauzy, protože v roce 2004 se díky společnému postoji starostů a spolků ze všech míst podařilo dosáhnout zastavení průzkumů. K povolení došlo navzdory nesouhlasným stanoviskům většiny postižených obcí a řady občanských uskupení. A to bylo také důvodem, že se mnohé z nich vůči vydanému povolení odvolaly. Než ministr životního prostředí rozhodne, a bude to nejdříve v prvních měsících roku 2015, nebudou tak průzkumy pokračovat na žádné z lokalit.

Rozhodnutí ministerstva navzdory předneseným argumentům je názornou ukázkou, jak nedostatečné mají obce pravomoci v případě stavby, která navždy promění celý region. A přestože Správa úložišť s Ministerstvem průmyslu již toto roky vědí a jejich zástupci se s obcemi i aktivní veřejností shodli na obrysech zákona přinášejícího nápravu, nic pro jeho přijetí neudělali. Tvrzení o průhlednosti celého postupu státu berou ve světle faktů za své. Detaily prací, které v té či oné lokalitě mají probíhat od roku 2015, odmítla Správa úložišť během povolování průzkumných prací sdělit. Stejně tak neznámá zůstávají kritéria, podle kterých stát za 2-3 roky některá obce vyřadí.

Namísto toho se veškerá veřejná komunikace SÚRAO zúžila na nabídku milionů korun, které obec může dostat do svého rozpočtu, pokud bude na jejím území průzkumné území stanoveno. „Mapu peněz“ s nabídkou „pokud se neodvoláte, máte peníze již v roce 2014“ otiskují média ať již sami nebo jako státem placené inzeráty.

Věru, takové faustovské nabídce i někteří starostové podlehli, když se navzdory názorům svých obyvatel, kteří se jasně vyjádřili v referendech, rozhodli odvolání nepodat nebo jej dokonce stáhnout. Kdo půjde do průzkumů, má 50 % šanci dočkat se hlubinných vrtů a skoro 30 %, že zůstane ve finále dvou lokalit pro úložiště. Někteří si troufají souhlasit s průzkumy (za účelem hledání úložiště) a současně svým spoluobčanům tvrdit, že úložiště nechtějí. Jak dlouho jim to ale jejich voliči budou věřit?

Edvard Sequens

Vánoce pro břehule

Projekt „Adoptujte břehuli!“ nabízí i letos možnost obdarovat svoje přátele netradičním vánočním dárkem a zároveň pomoci ohroženému druhu. Zatímco břehule momentálně zimují v Africe, Calla začíná shánět prostředky na obnovu jejich hnízdních stěn v příštím roce.

Cílem projektu „Adoptujte břehuli!“ je zajistit péči o hnízdiště ohrožených břehulí říčních v Jihočeském kraji. Calla se o jejich kolonie stará úspěšně již mnoho let. Údržba hnízdních stěn není technicky ani finančně náročná, zato se musí provádět opakovaně. Tento ptačí druh je dnes již zcela závislý na vhodné péči o hnízdní stěny v aktivních i opuštěných pískovnách. V letošním roce jsme se zaměřili hlavně na pískovnu ve Lžíně. Ve lžínské pískovně nakonec vyhrabaly břehule celkem 198 hnízdních nor.

Více informací o projektu „Adoptujte břehuli!“ naleznou zájemci na webové stránce www.calla.cz/brehule. Na tomto webu je k dispozici také formulář pro břehulí adopce. Příspěvky na ochranu břehulí lze zasílat na účet 3202800544/0600 (variabilní symbol 333). Všichni adoptivní rodiče obdrží darovací certifikát. A pokud se rozhodnete břehulí adopci někomu darovat, třeba jako vánoční dárek, napíšeme na certifikát jméno podle přání dárce.

Jiří Řehounek

Sdílejte břehulí adopce také na Facebooku:
https://www.facebook.com/157627402065/photos/a.221854547065.142565.157627402065/10152501337822066/?type=1&theater

Pískovna Lžín: Ohrožené včely a vzácná moucha

V pískovně Lžín jsme se letos díky projektu podpořenému ministerstvem životního prostředí mohli zaměřit nejen na břehule, ale i na další vzácné a ohrožené druhy, které spolu s nimi tuto zajímavou lokalitu obývají. Abychom se totiž mohli o jakékoli cenné místo dobře starat, potřebujeme o něm co nejvíce vědět.

V upravené hnízdní stěně se kromě břehulí usídlily také samotářské včely a vosy, přičemž počet jejich nor jsme letos odhadovali na tisíce. Právě žahadloví blanokřídlí, jak zní jejich správný název, jsou další cílovou skupinou, které břehulí adopce pomáhají. V pískovně Lžín jsme jich letos objevili 40 druhů, z toho 7 je zařazeno do červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých.

Z fauny této pískovny stojí za zmínku i pískomilní střevlíci, chránění svižníci, celoevropsky chráněný motýl ohniváček černočárný nebo žáby a čolci rozmnožující se ve zdejších tůních. Opravdovou zoologickou zajímavostí je pak nález malé mouchy s latinským jménem Dasiops hennigi, kterou v materiálu nasbíraném ve Lžíně objevil jihočeský entomolog Jan Máca. Tento druh je podle něho znám jen ze střední a severní Evropy, zatím však jen asi z patnácti lokalit. A počet dosud nalezených jedinců příliš nepřesahuje dvacítku!

Pro většinu živočichů vyjmenovaných v tomto článku představuje obnova břehulích hnízdišť vítanou aktivitu, která vytváří prostředí i pro jejich život. Příspěvky na břehulí adopce tak mají pro ochranu přírody ještě daleko větší pozitivní efekt, než by se mohlo na první pohled zdát.

Jiří Řehounek

Registrace VKP Rudolfovský lom byla potvrzena

Krajský úřad Jihočeského kraje potvrdil registraci významného krajinného prvku (VKP) Rudolfovský lom. Ochránci údolí Rudolfovského potoka rozhodnutí vítají, neočekávají však, že by znamenalo ukončení snah o další zástavbu na území VKP.

Krajský úřad rozhodoval o lomu již potřetí, protože celá causa se táhne již třetím rokem. Nakonec opět potvrdil původní rozhodnutí českobudějovického magistrátu, který VKP registroval. Kolotoč správních řízení, odvolání a také jednoho soudního rozsudku se tedy zatím vychýlil ve prospěch přírody a stovek lidí, kteří si přejí údolí bez další zástavby. Ani rozhodnutí krajského úřadu však nemusí být konečné.

„Po zkušenostech s některými vlastníky pozemků předpokládáme, že se opět obrátí na soud,“ komentuje rozhodnutí Jiří Řehounek z Cally a dodává: *„Z dosavadního průběhu řízení je však zřejmé, že ani zaplacení známé advokátní kanceláře z Prahy nemusí automaticky znamenat, že prosadí svou.“*

Obec Jivno je totiž ve všech řízeních týkajících se údolí Rudolfovského potoka zastupována advokátní kanceláří Čermák a spol., která podává vyjádření jménem obce a dvou dalších vlastníků pozemků, kteří chtějí stavět na území VKP Rudolfovský lom. Podle našich informací byla obec zastupována ve správních řízeních i u soudu zdarma, z čehož vyplývá, že právní služby platí vlastníci pozemků. Několikahektarové pozemky včetně veřejné komunikace zde vlastní bývalý starosta Jivna Lumír Dvořák (firma LUMOS). Podle kupních smluv je nabyl od obce Jivno za 20 Kč/m^2 v průběhu tvorby nového územního plánu a v návaznosti na jeho zadání.

Krajský úřad také před nedávnem zahájil přezkumné řízení týkající se nového územního plánu obce Jivno. Bude v něm z podnětu Cally, Jihočeských matek a také některých vlastníků pozemků rozhodovat, zda došlo v průběhu schvalování územního plánu k nezákonnostem. Obec Jivno o tom neinformovala občany prostřednictvím elektronické úřední desky, jak jí ukládá zákon.

„Otázkou zůstává postoj nového jivenského starosty a zastupitelů. Chceme je vyzvat, aby se konečně přiklonili na stranu ochrany přírody, ponechali údolí v současném stavu a v tomto duchu také změnili územní plán,“ říká Jaroslav Valevský ml. z Našeho domova.

Bývalý starosta Josef Makovec často občany strašil tím, že registrace VKP obec Jivno administrativně a finančně zatíží, což zjevně není pravda. Registraci provádí českobudějovický magistrát a nikdo nemůže vlastníka pozemků nutit, aby utrácel peníze za péči o VKP. O peníze na tuto péči však lze žádat v různých grantových programech.

„Jediná administrativní a finanční zátěž pro obec Jivno tak v tomto případě vzniká kvůli tvrdošíjnému lpění na nové výstavbě v údolí. Obecní úřad musel z vlastní vůle komunikovat s jinými úřady, advokátní kanceláří a soudem, když se rozhodl bojovat proti VKP. Když se těchto aktivit vzdá, bude po problému,“ uzavírá Jaroslava Brožová z Jihočeských matek.

Společná tisková zpráva Našeho domova, Cally a Jihočeských matek

Zpráva o životním prostředí ČR:

Plýtváme palivy, recyklace stagnuje a zastavěli jsme 10% území.

Lidé však chtějí energetickou soběstačnost a zdravé jídlo

Podle Zprávy o životním prostředí ČR se zvýšil počet smogových situací a kvalita ovzduší se celkově nelepší. Daří se však alespoň dodržovat hygienické limity pro jedovaté olovo nebo karcinogenní benzen. Snížilo se množství vypouštěných odpadních vod a dlouhodobě se zlepšuje čistota řek. Řada toků a stojatých vod však stále trpí znečištěním a množením sinic.

Pokračují zábory zemědělské a lesní půdy zástavbou. V roce 2013 zastavěné a jinak zabrané plochy překročily už deset procent území ČR. Nadále pokračuje kouskování krajiny dopravními stavbami, které např. představují problém pro pohyb velkých šelem krajinou. Více než třetina zemědělské půdy je ohrožena vodní erozí. Naopak klesá používání umělých hnojiv a 12 % půdy obhospodařují ekologičtí zemědělci.

Zdravotní stav našich lesů patří mezi nejhorší v Evropě a od roku 2000 se zhoršuje. Příčinou jsou stále převažující umělé smrkové porosty a další nevhodná výsadba smrků. Dlouhodobě se nedaří docílit snížení stavu spárkaté zvěře, která způsobuje značné škody vysazovaných listnáčů okusem.

Silniční doprava představuje velký problém. I když klesá znečištění díky modernizaci vozového parku, zůstává problémem zejména ve městech. Hluk přesahující hygienicky povolenou hladinu trápí desetinu lidí, opět hlavně zejména ve velkých městech. Zdrojem nadměrného hluku je u nás téměř výhradně silniční doprava, železniční není důležitý problém.

Ke konci roku 2013 bylo vyčerpáno pouze 43 % celkové původně alokované částky z fondů EU na ochranu životního prostředí v ČR na léta 2007- 2013. Čerpání však může podle pravidel fondů pokračovat do roku 2015.

Recyklace komunálního odpadu v českých městech a obcích se pohybuje již několik let kolem pouhých třiceti procent. Většina využitelných surovin tak končí na skládkách nebo ve spalovnách. Přitom úspěšné evropské státy naopak mají několikanásobně lepší výsledky. Německo, Nizozemsko, Belgie a jiné státy nyní už recyklují více než šedesát procent

komunálního odpadu.

Ministerstvo životního prostředí by tedy mělo navrhnout vládě zvýšení recyklace komunálních odpadů jako hlavní cíl připravovaného odpadového plánu. A vyhláškami k novému zákonu o odpadech dát jasná pravidla pro třídění bioodpadu a recyklaci upřednostnit ji před zbytečně drahými spalovnami.

Plýtváme také palivy a energií. Zpráva sice ukazuje, že v době růstu ekonomiky u nás dokonce mírně klesala spotřeba primárních energetických zdrojů, ale stále jsme kriticky závislí na ropě, uhlí a zemním plynu. Zpráva tak vládě připomíná závazek připravit zákon podle úspěšného britského vzoru, který stanoví, jak se bude země zbavovat závislosti na ropovodech, plynovodech a uhelných dolech.

Zpráva dokazuje, že lidé chtějí být energeticky soběstační. Počet střech se solárními panely na ohřev vody se za rok zvýšil téměř o čtvrtinu. Odpovídá to trendu posledních let, kdy výroba tepla z obnovitelných zdrojů – tedy v solárních kolektorech na střechách, kotlech na biomasu či tepelných čerpadlech – v domácnostech každoročně stoupá o 10 – 30 %. Je tedy vidět, že konkrétní dobře nastavené programy jsou účinné. Podobně žádaná by mohla být i výroba domácí čisté elektřiny v malých fotovoltaických elektrárnách. K tomu je potřeba dotáhnout novelu zákona o podporovaných zdrojích energie. Vláda ji už schválila a nyní ji dostanou na stůl poslanci. Vláda by měla pomoci domácnostem se vstupní investicí – například z programu Nová zelená úsporám.

Lidé žádají zdravé české potraviny. Ekologičtí zemědělci hospodaří již na 4 060 farmách. A Hnutí DUHA pomáhá lidem tyto farmáře najít – pomocí populární aplikace www.adresarfarmaru.cz.

„Ministři by si zprávu neměli pouze přečíst a uložit do šuplíku, nýbrž hlavně přijít s konkrétními zákony a programy, jež rozhýbou recyklaci, pročistí smog, vrátí do lesů listnaté stromy a sníží závislost země na fosilních palivech. Ostatně řadu takových kroků vláda slíbila v programovém prohlášení. Lidé u nás fandí třídění odpadu, mají stále více v oblibě zdravé místní potraviny a chtějí si doma vyrábět čistou energii. Pomáhají tím snížit znečištění i naši závislost na drahých a dovážených surovinách. Ale stát jim zatím nevychází vstříc. Třeba výrobě čisté energie klade zbytečné překážky a k barevným kontejnerům na tříděný odpad to máme příliš daleko. Ačkoli se někdy mylně říká, že patříme mezi mistry v třídění odpadu, ve skutečnosti v recyklaci kulháme daleko za úspěšnými evropskými státy. Ministr Brabec by měl zvýšení recyklace komunálních odpadů stanovit jako hlavní cíl připravovaného odpadového plánu,“ komentoval zprávu programový ředitel Hnutí DUHA Jiří Koželouh.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Špinavý vzduch zabíjí přes 400 tisíc Evropanů ročně, český vzduch mezi nejšpinavějšími v EU

Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) ukazuje, že znečištění ovzduší vážně ohrožuje zdraví lidí v Evropě. Největším problémem zůstává zamoření jemným prachem ($PM_{2,5}$), přízemním ozónem (O_3) a rakovinotvorným benzo-a-pyrenem (BaP). Jenom znečištění prachem přičítá EEA každoročně více než 400 tisíc předčasně zemřelých. Česká republika podle zprávy EEA stále patří mezi země s nejhorším znečištěním ovzduší, zejména z hlediska zamoření jemným

prachem a BaP. EEA uvádí, že v ČR lze pro rok 2012 na vrub znečištění ovzduší přičíst zhruba 11 tisíc předčasně zemřelých kvůli znečištění prachem a přízemním ozónem.

„Podle zprávy EEA v posledních letech zhruba třetina obyvatel městských oblastí musí dýchat vzduch, který je znečištěný více než dovolují limity Evropské unie. Ovšem až více než 90 % obyvatel těchto oblastí dýchá vzduch znečištěný více, než doporučuje Světová zdravotnická organizace (WHO) z hlediska ochrany zdraví,“ uvedl Miroslav Šuta z Centra pro životní prostředí a zdraví a dodal: *„Česká republika patří mezi vůbec nejhorší v Evropě ve znečištění jemným prachem, společně s Bulharskem, Polskem, Slovenskem, Maďarskem a Kyprem.“*

Jako jemný prach se obvykle označují částice s průměrem do 2,5 µm ($PM_{2,5}$), které jsou schopny pronikat hluboko do dýchacího systému. Krátkodobé vdechování prachu zvyšuje počet zánětlivých onemocnění plic, působí negativně na srdečně-cévní systém, vede ke zvýšení počtu hospitalizací a k vyšší úmrtnosti. Dlouhodobé působení prachu zhoršuje plicní funkce u dětí i dospělých, zvyšuje počet chronických obstrukčních onemocnění plic a snižuje délku dožití, hlavně v důsledku úmrtí na srdečně-cévní a plicní onemocnění.

„Ve znečištění rakovinotvorným benzo-a-pyrenem v roce 2012 tvořila ČR společně s Polskem absolutní špičku. Hodnoty zamoření BaP na Ostravsku neměly v roce 2012 v západní Evropě obdoby, překonat je dokázala jenom nejznečištěnější oblast Polska. Celoroční koncentrace BaP by neměla překročit 1 ng/m^3, ale Ostravě dosáhla 10,8 a v Petrovicích u Karviné 8,2 ng/m^3,“ uvedl Šuta a doplnil: *„Přitom studie zdravotního stavu dětí v Ostravě prokázala, že děti narozené a bydlící po 6 let v nejznečištěnější oblasti Ostrava – východ (Radvanice, Bartovice, Slezská Ostrava) měly třikrát vyšší výskyt lékařem diagnostikovaného průduškového astmatu a nejméně dvakrát vyšší výskyt atopického ekzému a alergické rýmy než děti narozené a žijící ve zbytku Ostravy.“*

Tisková zpráva Centra pro životní prostředí a zdraví

Výsledky letošního sčítání čápů

„Naše výzvy nalezly u veřejnosti velikou odezvu,“ říká Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO. *„Došlo nám přes 5000 jednotlivých pozorování ze 1273 obsazených i neobsazených čapích hnízd a umělých podložek. Máme tedy absolutně plošné pokrytí, informace máme z 99 % čapích hnízd.“*

A jaké jsou výsledky? Celkem 806 hnízd bylo obsazených, přitom z valné většiny z nich (konkrétně ze 633, tedy 78 %) čápi vyvedli alespoň jedno mládě. Pouze 159 hnízd (20 %) bylo prokazatelně neúspěšných, tj. hnízdění zde začalo, ale mláďata se buďto nevylíhla nebo uhynula před opuštěním hnízda. Zbývající část (14 hnízd, 2%) tvoří hnízda, u nichž chybějí údaje z poslední fáze hnízdění, takže nelze s určitostí říct, zda byla úspěšná nebo neúspěšná.

„Celkově nás výsledky potěšily,“ komentuje zjištěné údaje Vermouzek. *„Počet obsazených hnízd je i po loňském roce, kdy se nevyvedla skoro žádná mláďata, prakticky shodný jako před 10 lety. Čápů bílých u nás tedy neubývá, stále je u nás přes 800 hnízdících párů. Na konci hnízdní sezóny, včetně vyvedených*

mláďat, se u nás pohybuje přes 3000 čápů bílých.“

Letos spuštěná databáze čapích hnízd na cap.birdlife.cz pomůže i čápům samotným. Ornitologové vědí o 12 hnízdech, která potřebují nějaký zásah, ať již zabezpečení před zkratem u hnízd na elektrických sloupech nebo o snížení příliš vysoké čapí stavby, které hrozí zřícení. Úpravy a opravy přijdou na řadu v průběhu zimy, aby měli čápi na jaře připravena bezpečná hnízdiště.

Letošní rozsáhlé sčítání čápů se uskutečnilo díky zapojení více než pěti stovek pozorovatelů z řad ornitologů i laické veřejnosti, ale podmínky pro to poskytla i finanční podpora Generálního partnera Ptáka roku 2014, společnosti E.ON Česká republika, s.r.o.

Vladimír Vácha, šéf koncernové komunikace společnosti E.ON, k tomu říká: *„Cítíme odpovědnost za životní prostředí kolem nás. Ročně investujeme přibližně 200 milionů Kč do rekonstrukce elektrického vedení vysokého napětí, abychom přispěli ke snížení rizika poranění zejména velkých dravých ptáků nebo čápů. Jako první jsme získali atest od Agentury ochrany přírody a krajiny ČR na novou konstrukci konzoly Pařát III, která je vybavena bezpečnou dosedací tyčí pro ptáky.“*

Z tiskové zprávy České společnosti ornitologické

Námraza znamená smrtelné nebezpečí — pro ptáky

Na počátku prosince počasí způsobilo problémy kdekomu. Zatímco stovky cestujících strávily noc v uvízlých vlacích, drobné ptáky může námraza ohrozit i na životě.

„Několikamilimetrová vrstva ledu, která pokryla stromy i povrch země, zabránila ptákům, aby se dostali k potravě,“ vysvětluje Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO. *„Největší problémy s překonáním ledové krusty mají ti nejmenší ptáčci a přitom právě oni ztrácejí v chladném počasí nejvíce energie. Pokud jsme tedy dosud se zimním přikrmováním váhali, nastal nejvyšší čas začít.“*

Sýkorky, králíčci, čížci, zvonci a další drobní ptáci spotřebují mnoho energie na zahřátí svého drobného tělíčka s relativně velkým povrchem. V zimě tráví prakticky celý den hledáním a konzumací potravy, jinak by nemohli přežít. Právě v době, kdy napadne velké množství čerstvého sněhu nebo kdy přírodu pokryje led, je pro tyto ptáky naplněné krmítko opravdovým požehnáním a nezřídka i záchranou života.

Ptákům bychom měli předkládat co nejpřirozenější potravu, nevhodné jsou hlavně zbytky z kuchyně. Ty většinou obsahují sůl, která působí jako jed. Pro malé ptáky velikosti čížka může být již jen jedno zrnko soli ze slaného rohlíku smrtelné. Vhodné není ani pečivo, zvláště čerstvé, které může způsobit zažívací potíže. Jen kachnám a labutím jej dávat můžeme, mají jak známo „kachní žaludek“ a i případné přebytky soli ve vodním prostředí snáze vyloučí.

Jednoznačně nejoblíbenějším krmivem jsou slunečnicová semínka, pro ptáky jsou výborným zdrojem energie a většina druhů jim dává přednost. Doplnit je můžeme ovesnými vločkami či jiným zrním, které sypeme jak do krmítka, tak na nějaké chráněné místo na zem. Například pro pěnkavy a zvonky je přirozenější sbírat potravu ze země. Kosům, kvíčalám, ale třeba i brkoslavům můžeme po celou zimu nabízet jablka nebo jeřabiny, které jsme na podzim uskladnili. Nepohrdnou ani bramborami uvařenými v nesolené vodě.

Tiskovou zprávu ČSO upravil Jiří Řehounek

Hledá se Nemová

Vánoce jsou obdobím sledování pohádek, takže snad nebude vadit, když si připomeneme jednu animovanou. Ve filmu „Hledá se Nemo“ přijde rybí otec Marlin nejprve o milovanou ženu Coral i většinu jiker a stará se o svého jediného přeživšího potomka, kolem jehož únosu do akvária a následného hledání se točí většina děje.

Klaun očkatý by však patrně v roli Nemova tatínka namísto truchlení využil příležitost a změnil pohlaví. U klaunů se totiž vyskytuje tzv. protandrynní hermafroditismus. Menší klauni začínají svůj pohlavní život jako samci a končí ho jako samice. Do větší rybky se totiž vejde více jiker, proto je výhodnější, když je v páru samička větší. Vrcholem kariéry je tedy u klaunů stát se ženou.

I já sám ale musím uznat, že v případě tohoto „animáku“ je překroucení skutečnosti holou nezbytností. Hollywoodská továrna na sny by asi změnu pohlaví v kreslené pohádce pro děti strávila stěží.

Jiří Řehounek

Vzniku alejí podél cest by pomohl výklad zákona a více komunikace

Chybějící peníze na kvalitní péči o nově vysázené stromy, nejasnosti okolo nového občanského zákona a často špatná komunikace mezi úřady i místními lidmi. To jsou hlavní aspekty, které brání návratu alejí k našim silnicím. Shodli se na tom silničáři, projektanti, úředníci i ekologové na mezinárodní konferenci Návrat alejí ke komunikacím. Závěry jednání použije Arnika, která akci pořádala, jako jeden z podkladů pro jednání se zodpovědnými resorty životního prostředí, dopravy a zemědělství.

„Z praxe víme, že i když se silničním správám podaří sehnat peníze na výsadbu nové aleje u silnice, není možné si například část peněz vyhradit na kvalitní péči o stromy v následujících letech. Silniční správy obvykle nemají fondy na to, aby se o stromy dobře staraly a zajistily jim bezpečný a dlouhý život. Potíže v praxi způsobují také nejasnosti okolo nového občanského zákoníku, kdy není jasné, jak ustanovení o stromech a odpovědnosti vykládat. Než řešit často velmi emotivní reakce lidí, kteří vidí nenadálé kácení stromů, je lepší s místními obyvateli i úřady plánovanou obnovu zeleně předem a otevřeně projednat,“ říká vedoucí kampaně Zachraňme stromy RNDr. Marcela Klemensová.

Arnika chrání aleje již několik let. Iniciovala vznik petice „Zachraňme stromy“ požadující lepší zákonnou ochranu alejí a stromů v krajině i ve

městech. Petici podpořilo zhruba 35 tisíc lidí. Také díky nim se podařilo prosadit novelu zákona a zrušit výjimku, která umožňovala silničářům kácet stromy u silnic bez povolení. Arnika také vytvořila první celostátní statistiku a upozornila, že během posledních několika let od silnic v České republice zmizelo více než 155 tisíc stromů.

Závěry z konference Návrat alejí ke komunikacím

Stále naléhavější je nutnost najít mechanismus pro vypořádání majetkoprávních problémů při obnovách alejí v bezpečné vzdálenosti od komunikací, a to zejména v souvislosti s aplikací nového občanského zákoníku. Zodpovědná ministerstva musejí najít a publikovat aplikační rámec, který vyváží majetkové vztahy s bezpečnostními a ekologickými požadavky na obnovu alejí podél komunikací.

Pro zajištění bezpečného provozu a dlouhodobé životnosti alejí u komunikací je nutné, aby byly vytvořeny dotační programy k zajištění následné péče o nové výsadby a mladé stromy a například také pro výkup pozemků podél komunikací.

Péče o zeleň v krajině je vzhledem k dendrologickým, technickým, ekologickým, dopravním, právním a dalším aspektům multidisciplinární činností. Při rozhodování o výsadbách, péči a obnově zeleně je vhodné do procesu zahrnout všechny relevantní strany, a to včetně místních obyvatel. Důslednou a otevřenou komunikací je v konkrétních případech možné zajistit budoucnost alejí u našich komunikací i bezpečnost provozu na nich.

Tisková zpráva Arniky – Centra pro podporu občanů

Tři akutní úkoly pro nového ministra dopravy

Dopravní federace nevládních neziskových organizací vidí před novým ministrem dopravy Danem Ťokem tři akutní úkoly: musí řešit stav čerpání končícího a přípravu nového Operačního programu Doprava, otázku zákona o liniových stavbách a budoucí nastavení mýtného systému.

Vážným problémem vyplývajícím z nekoncepční praxe resortu dopravy je nedostatečné čerpání prostředků z fondů EU. Za OP Doprava na roky 2007 – 2013 Česko dosud předložilo Evropské komisi ke schválení proplacení certifikované výdaje ve výši pouhých 55,8 % z celkové alokace. To je u programu s rozpočtem 140 miliard korun žalostně málo. Navíc ne všechny výdaje musí EK schválit – v „nejdivočejších“ dobách realizace OPD zavedla EK na předkládané výdaje plošnou redukci ve výši 10 %.

Kromě hledání možností k dočerpání OP Doprava 2007 – 2013 se nový ministr musí zaměřit na dopracování návrhu nového OP Doprava na období 2014 – 2020. Zde EK požaduje navýšit prostředky pro transevropské železniční tahy a navázat projekty na schválené strategické dokumenty, týkající se např. ochrany ovzduší a snižování emisí CO2. Pro schválení nového OPD potřebuje ČR také dopracovat strategie, ze kterých mají projekty vycházet, např. plány na podporu veřejné hromadné dopravy či využití alternativních paliv v dopravě. Komise dále upozorňuje na nereflektování potřeby dosažení cíle „nezabírání žádné půdy navíc“ (no net land take) do roku 2050.

U návaznosti projektů na schválené strategické dokumenty je potřeba zmínit i otázku navrhovaného zákona o liniových stavbách, jehož návrh nyní připomínkují jednotlivá ministerstva. Tato norma může situaci ohledně budoucího schvalování projektů OPD ze strany EK ještě zkomplikovat. Bývalý ministr dopravy Prachař takto navrhl uzákonit tzv. Plán potřeb, tedy harmonogram budoucí výstavby dopravní infrastruktury. V současné době vymezuje hlavní dopravní stavby vládní Politika územního rozvoje. Navrhovaná forma zákona by napříště přenesla odpovědnost za vývoj dopravní sítě z vlády na parlament, zrušila proces odborného posouzení vlivu tohoto plánu na životní prostředí (tzv. SEA) a vyloučila diskusi s veřejností. Navíc by vnesla další chaos do pravidel pro povolování staveb. Nový ministr by měl tento zbytečný zákon odmítnout. Naopak by měl začít pracovat na zpřesnění Politiky územního rozvoje v rámci probíhající přípravy její aktualizace a spolupracovat s vládními kolegy na zefektivnění společných pravidel rozhodování o stavbách.

Pavel Přibyl k tomu za Dopravní federaci uvádí: *„OP Doprava zatím významně přispíval k tomu, že se ČR řadí mezi nejhorší členské státy EU, pokud jde o kvalitu čerpání prostředků z fondů EU. Na to doplácíme všichni: co nám v OPD neproplatí Evropská unie, to bude uhrazeno z kapes českých daňových poplatníků. Je načase, aby si ČR v novém OP Doprava stanovila natolik přesvědčivé priority, aby k jejich financování dokázala v období 2014 – 2020 evropské fondy úspěšně využívat.“*

Petr Bouda z Frank Bold Society k zákonu o liniových stavbách doplňuje: *„Harmonogram výstavby klíčové dopravní infrastruktury včetně stanovených priorit a termínů výstavby naše země velmi potřebuje. Ale ne v podobě zákona. Plán dopravních staveb má zůstat v kompetenci vlády a podléhat odbornému posouzení za účasti veřejnosti, jako je tomu u ostatních strategických koncepcí."*

Tisková zpráva Dopravní federace

Nové peníze z Evropy nezajistí posun k udržitelnosti

Analýza mezinárodní nevládní organizace CEE Bankwatch Network ukazuje, že peníze v nových operačních programech nezajistí potřebný posun českých regionů k udržitelnosti. Místo investic do recyklace odpadů, šetrné dopravy nebo energetické soběstačnosti budou u nás evropské fondy podporovat projekty velké infrastruktury s negativními dopady na životní prostředí.

Podle studie operačních programů státy střední a východní Evropy plánují využít velkou část z alokace 350 miliard Eur na fosilní energetiku, znečišťující dopravu a spalovny odpadu. Plánem Evropské komise bylo transformovat evropskou ekonomiku a zbavit jí rostoucí spotřeby energie a surovin, s mnoha pozitivními dopady pro zaměstnanost i životní prostředí. Předložené operační programy nových členských států míří opačným směrem.

Česká republika potvrzuje trend celého regionu investovat více do přepracování a energetického využití odpadu, včetně spaloven než do separování a recyklace.

Dalším společným trendem jsou investice do silniční dopravy. Přes důraz, který na snižování emisí skleníkových plynů a znečišťujících látek klade jak česká Dohoda o partnerství, tak strategie Evropa 2020, téměř 60 % prostředků v dopravě je určeno pro výstavbu a modernizaci silniční infrastruktury. Železnice získá méně jak čtvrtinu dopravní alokace a hromadná doprava dokonce jen 16 %.

Zcela bezprecedentní i v našem regionu je ale snížení investic do obnovitelných zdrojů energie. Do biomasy, obnovitelného zdroje s nejvyšším potenciálem v ČR zejména pro kogeneraci tepla a elektřiny budou v absolutních číslech investovat více nejen Slovensko nebo Maďarsko, ale i Litva a Lotyšsko. Česká podpora obnovitelným zdrojům spadla na 12 % oproti minulému programovému období. Podporu nezískají větrné ani solární elektrárny ani žádné projekty obcí nebo univerzit.

Výrazně se naopak zvýšila podpora pro investice do úspor energie ve veřejných a obytných budovách a v průmyslu. Česká republika dosahuje druhé nejvyšší alokace po nesrovnatelně větším Polsku, podpora se oproti minulým třem letům ztrojnásobila. Otázkou stále zůstává, zda budou tyto prostředky v Operačním programu Životní prostředí a Integrovaném regionálním OP využity na důkladné zateplení budov nebo na barevné fasády plnící jen minimální zákonné požadavky.

Ondřej Pašek, expert na energetiku z organizace CEE Bankwatch Network k tomu dodává: *„Nevyužili jsme příležitost posunout se k evropské špičce v tak perspektivních oborech jako je moderní železnice nebo obnovitelné zdroje energie. Evropské fondy mají sloužit ke strukturální proměně hospodářství, tuto příležitost jsme si nechali opět uniknout.“*

Markus Trilling, expert na evropské fondy organizace CEE Bankwatch Network komentuje celou studii: *„Tento sedmiletý rozpočet EU měl být poslem nových ekologických investic a měl pomoci státům střední a východní Evropy překonat ekonomickou a ekologickou krizi, kterým dnešní svět čelí. Místo toho vidíme pokračování starých vzorců investování a vládní plány na zaplacení projektů s vysokou spotřebou fosilních paliv a dalších zdrojů.“*

Tisková zpráva CEE Bankwatch Network

Palmový olej na obalech

Od 13. prosince platí v zemích Evropské unie nové povinnosti výrobců týkající se etiket na zboží. Z hlediska ochrany přírody je zajímavou změnou, že na obalech potravin nově najdeme povinnou informaci, zda výrobce použil palmový olej. Nějakou dobu sice bude trvat, než obchodníci vyprodají skladové zásoby označené postaru, ale všechny nové obaly už se musejí novými pravidly řídit.

Dosud jsme se často dozvěděli ze složení výrobků pouze to, že obsahují „rostlinný olej“, což je dnes v podstatě synonymum pro olej palmový. K jeho použití se však firmy nerady přiznávají, zejména kvůli jeho dopadům na životní prostředí i obyvatele z okolí plantáží palmy olejné. To už neplatí. Firmy musejí buď palmový olej přiznat, nebo nahradit jinou alternativou, případně odebírat certifikovaný palmový olej, u něhož jsou alespoň nějaké záruky šetrnějšího přístupu k přírodě.

Pokud Vás téma palmového oleje více zajímá, můžete navštívit web české Koalice proti palmovému oleji (http://www.stoppalmovemuoleji.cz), kde se o problematice dozvíte více. Mimo jiné i to, jak můžete pomoci tropické přírodě.

Jiří Řehounek

Calla je na Facebooku

Pokud byste chtěli poznat Callu i z jiné perspektivy, než jen v Ďáblíku nebo na webových stránkách, najdete nás také na Facebooku. Prostě Calla méně formálně a více obrazem. Náš profil je k nalezení na adrese https://www.facebook.com/pages/Calla/157627402065.

Snažíme se ho stále zásobovat informacemi o naší činnosti nebo pozoruhodných událostech, které nás zaujaly. Najdete na něm fotogalerie z našich akcí nebo z míst, na kterých působíme nebo pozvánky na akce.

Jiří Řehounek

Zažijte zážitkové Vánoce plné zážitků

Když jsem byl předevčírem nucen asi posedmdesáté vyslechnout samohrajkovou verzi písně „Byla cesta byla ušlapaná“, měl jsem nutkání ušlapat toho, kdo ji pustil na nekonečnou smyčku, a zařekl se, že letošní dárky nebudu nakupovat v hypermarketech. Koneckonců, dávno pryč jsou doby mého dětinství, kdy jsem po Ježíškovi vyžadoval dostatečné množství tvrdých dárků; vyměkl jsem, zestaral, narostly mi vousy a už vím, že nejkrásnější dárky nejsou čínské věci z umělé hmoty, ale emoce, city a zážitky, neboť z nich je složen člověčí život. Začal jsem se proto rozhlížet po nabídkách firem, které nabízejí zážitky. Sortiment byl pestrý – posuďte sami:

Například můj bratr, starý mládenec, měl původně obdržet poukaz „Staň se inseminátorem“. Když jsem si ale vzpomněl, jak vypadá jeho domácnost, vybral jsem mu raději „Hospodyni na úklid“. Třeba z toho něco bude a za rok dostane „Romantiku zámecké noci“. Přemýšlel jsem také, co dám strýci a tetě – jsou hodně odlišní a často se hádají. Nakonec jsem to skloubil: sluníčková teta obdrží „Romantický let balonem“ a dobrodružně založenému strýci jsem na stejný termín a místo zarezervoval „Střelbu ze samopalu vzor 58-1“. Obdarovat bylo třeba i mé dobré přátele, kteří mě pozvali minulý víkend na oběd; kamarádova žena dostane „Kurzy vaření“ a kamarád „Kurzy přežití“. Zvířátkům jsem chtěl pořídit „Odpoledne ve veterinární ordinaci“, ale ukázalo se, že jde o zážitek určený výhradně lidem; patrně můžete na vlastní kůži zažít, jaké to je nechat se odčervit a vykastrovat. Určitě i vy znáte celou řadu lidí, kteří by si to zasloužili.

Nejobtížnější bylo vybrat něco pro mou ženu. Máme spolu hezký vztah, takže jsem zavrhl darovat jí „Simulátor stíhačky F-16“ nebo „Únos komandem“ a ani naší tříleté dcerce nehodlám dát „Genetický test původu“. (Ještě včera, když opravdu hodně zlobila, jsem jí chtěl pořídit „Letecké katastrofy s Boeingem 737 Nové Generace“, dneska ale byla zase tak hodná, až jsem uvažoval o „Rozmazlovacím víkendu“.) Nakonec jsem pro ženu a pro sebe vybral, coby metaforu našeho vztahu, „Jízdu v obrněném transportéru pro dva“.

Schází mi už jen zážitek pro mou adrenalinově založenou matku. Zatím se rozhoduji mezi „Procházkou s gepardem“ a „Počítačovým kurzem pro seniory“. Sám tajně doufám, že mi někdo daruje „Tři dny s

vínem“ – daleko pravděpodobněji ale dostanu poukaz „Jsem popelář“.

Při svých internetových nákupech jsem nakonec našel zásadní díru na trhu: přes všechny výdobytky zážitkového průmyslu jsem nikde nenarazil na lásku, toleranci nebo porozumění. Obávám se tedy, že chcete-li strávit krásné Vánoce s lidmi, které máte opravdu rádi, budete si muset takovýhle zážitek zařídit svépomocí. Pokud ovšem nezvolíte ten nejbrutálnější z adrenalinových zážitků: „Vánoční svátky s kompletním příbuzenstvem“.

Jan Flaška
autor má špatné zažívání

POZVÁNKY NA AKCE

Calla a Hnutí DUHA České Budějovice

Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrtků

„Vymírání pod ochranou státu“

s Lukášem Čížkem, entomologem

Proč ani velké peníze v ochraně přírody nezabraňují vymírání dalších druhů?

K čemu máme rezervace? Proč vymírají druhy bezlesí a co s tím?
A proč vymírají lesní druhy, když máme nejvíc lesů za posledních 500 let?

Ve čtvrtek 15. ledna 2015 od 18:00 hodin
v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, http://www.calla.cz

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, http://www.hnutiduha.cz

Obec Chanovice pořádá v sobotu 3. ledna 2015

12. ročník pěšího pochodu

K uctění a zachování přírody a života v Pošumaví

Novoroční procházka krásným územím, které je však mezi vytipovanými lokalitami ke stavbě gigantického úložiště radioaktivního odpadu!!!

Trasa: Chanovice – Dobrotice – Holkovice – Plácek

Újezd u Chanovic (Šumava jako na dlani) – Chanovice (cca 9 km)

Start: v 8.3o až 9.3o hodin v IC zámku Chanovice

Ukončení: od 12.oo hodin s hudbou a se zpěvem v Kulturním domě v Chanovicích

Startovné: 70,- Kč, bude použito na úhradu občerstvení účastníků a na tiskoviny

Podpořte svojí účastí snažení naší obce o veřejné, reálné, odborné, odpovědné a ohleduplné hledání řešení velkého celorepublikového problému: „Kam s ním“???
Zamysleme se při procházce v Pošumaví nad činy, které mají mít důsledky desítky tisíců roků!!!
Chraňme naši obec a naši republiku pro zdravý a plnohodnotný život našich dětí!

Osadní výbor Makov
vás zve na pochod

KRAJEM, KDE NEBUDE ÚLOŽIŠTĚ
(vyhořelého jaderného paliva)

sobota 3. ledna 2015

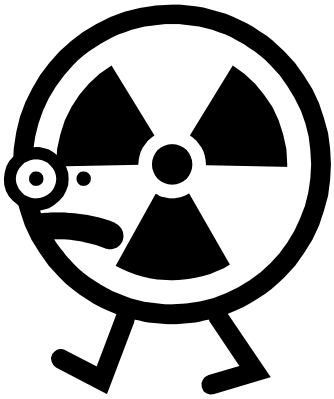

délka trasy: 12 km (Makov-Padařov-Drahnětice-Jistebnice-Hůrka-Makov)

start: 13.00 u kapličky v Makově

občerstvení v cíli pochodu zajištěno (Makov, budova bývalé školy)

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice
Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939
E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** http://www.calla.cz • **Calla** je také na Facebooku
Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice
IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 10. ledna 2015. Články posílejte na **edvard.sequens@calla.cz**.
Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na **calla@calla.cz**.
Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!